

Život

Teilhard de Chardin navzdory obrovským vhlédům do souvislostí zůstává přece jen v zajetí předmětného myšlení, zejména když tendenci neživého k oživení (vitalizaci) a potom života ke stále větší komplexifikaci (a zároveň centralizaci) prostě přirovnává k entropii nebo gravitaci a charakterizuje ji jako „l'exagération privilégiée d'une dérive cosmique fondamentale (aussi fondamentale que l'Entropie ou la Gravité)“, a když v tom smyslu mluví o „l'Énergie universelle“ nebo také „courant“. Opakovaně mluví o „pression“ (7442, s. 303), „compression“ (302), o „gravité de complexité“ resp. „Gravité de deuxième espèce“ (303), a užívá dokonce německého termínu Weltstoff, aby o této „světové látce“ prohlásil, že „padá (to znamená stoupá) ve směru *maximální centro-komplikace*“ [tombe (c'est-à-dire monte) en direction d'une *centro-complexité maxima* ?, s. 304]. Podle Teilharda je tato „energie“ stejně irezistibilní jako třeba gravitace (304 : „un deuxième et non moins irrésistible courant“). To všechno naznačuje, že v naprosté platnosti zůstává kauzalita, tj. že ono „padání“ stejně jako „stoupání“ je tlačeno, k pohybu nuceno (forcé, 304) odzadu, tj. z minulosti. To však je omyl (a ovšem omylem je sám kauzalizmus, ale to je už předčasné rozšíření našeho záběru). Spíš než o rezistenci či rezistibilitě je třeba hovořit o atrahenci či atraktivitě: událostné dění je samo odpovědí na nepředmětné, tj. ještě nijak nezpředmětněné výzvy, které nejen že nejsou součástí odpovědi, ale nejsou vůbec součástí toho, co „jest“, ani toho co „bylo“. Jinak by vůbec nemělo smyslu zavádět něco jako „interioritu“, tj. ono „le dedans“, o kterém Teilhard mluví. Odpověď na nepředmětnou výzvu musí nutně být aktivní, spontánní (srv. Masaryk), ale to právě znamená, že nemůže být „tlačena“ zezadu, z minulosti.

(Praha, 011011-1.)